

Valsts augu aizsardzības dienesta atbildes uz nevalstisko organizāciju jautājumiem

(2017. gada 7. februāris)

Sēklaudzēšana

1. Kāds ir VAAD darbības plāns kontrolēm par sēklaudzēšanas, sēklu tirdzniecības, sagatavošanas un glabāšanas prasību pārkāpumiem? Kā to plānots īstenot?

VAAD veic sēklu sertifikāciju, ap 200 sēklaudzētājiem katru gadu, veicot sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates un sēklu paraugu ņemšanu, tiek veikta dokumentu kontrole procesa nodrošināšanai. Pēdējais sertifikācijas procesa etaps – Šķirnes tīrības un identitātes noteikšana lauka pēcpārbaudē. Sēklu tirdzniecības vietu kontrole ir cieši saistīta ar valsts budžetu, 2017. gadā plānotas 20 operatīvās pārbaudes, saņemot informāciju vai sūdzību.

2. Kāpēc kopējā sēklu atļaujā nav iekļautas ļoti daudzu kultūru sēklas, kuras nav iespējams nopirkt bioloģiski sertificētas - pastinaki, spināti, majorāns, timiāns, baziliks, dilles un citi garšaugi. Vai kultūru neiekļaušana kopējā atļaujā ir kaut kā saistīta ar vēlmi iegūt vairāk līdzekļus no zemniekiem, prasot par speciālajām atļaujām 7 EUR par katru kultūru atsevišķi un no katra bioloģiskā zemnieka, kas vēlas audzēt attiecīgās kultūras?

Spinātiem arī 2017. gadā piešķirta vispārējā atļauja izmantot to sēklas bioloģiskajā lauksaimniecībā. Visas pārējās nosauktās sugas sēklaudzēšanas jomas normatīvie akti neregulē, līdz ar to arī visām šīm sugām 2017. gadā piešķirta vispārējā atļauja.

Galvenais kritērijs izvērtēšanā, kurām sugām tiek piešķirta vispārējā atļauja, ir rādītājs, vai attiecīgajai sugai Latvijā tiek veikta sēklaudzēšana.

3. Kāpēc VAAD tik vēl izsniedz atļauju stādīt nebioloģisko kartupeļu sēklu? Ja mums tie jādiedzē, tad vajag 50 dienas pirms stādīšanas, tas ir, sēkla vajadzīga jau marta sākumā.

Viens no galvenajiem bioloģiskās produkcijas audzēšanas pamatprincipiem nosaka, ka bioloģiskajā ražošanā tiek izmantots tikai tāds sēklas un veģetatīvās pavairošanas materiāls, kas iegūts ar bioloģiskās ražošanas metodi. Eiropas Savienības dalībvalstis var atļaut bioloģiskajā ražošanā izmantot sēklas un veģetatīvās pavairošanas materiālu, kas nav ražots ar bioloģiskās ražošanas metodi, ja audzētāji nevar iegūt pavairošanas materiālu, kas ražots ar bioloģiskās ražošanas metodi.

Individuālo atļauju izsniegšanas termiņš ir īsi pirms kultūraugu sēšanas/stādīšanas, lai stimulētu ražotājus meklēt atbilstošu sēklas materiālu. Turklāt katru gadu Datu bāzē par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas, sēklas kartupeļu un citu veģetatīvās pavairošanas materiālu ir bijusi informācija par pieejamiem bioloģiskas izcelsmes sēklas kartupeļiem, tas nozīmē, ka Latvijā tiek sagatavots bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāls kartupeļiem.

Atļauju izsniegšanas datumus nosaka MK 2009. gada 26. maija noteikumi Nr. 485 "Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība", pie tam šobrīd tie tiek pārskatīti.

Augu karantīna

4. Kādas ir iespējas operatīvi noteikt kaitīgos organismus sezonas laikā? Mums bija jāgaida atbilde 2 nedēļas, tas ir par ilgu, lai varētu operatīvi izvēlēties piemērotāko līdzekli.

VAAD Nacionālā fitosanitārā laboratorija ir vienīgā laboratorija Latvijā, kas nodarbojas ar augu karantīnas organismu noteikšanu un tā ir mūsu prioritāte, taču laboratorijā var noteikt arī nekarantīnas slimības, vīrusus, kaitēkļus.

Sēņu izraisīto slimību noteikšana ne vienmēr ir ātrs process, jo sēņu diagnosticēšana laboratorijā notiek pēc morfoloģiskās metodes pēc sēnes sporām un micēlija. Līdz stadijai, kad sēne ražo sporas, tā ir jāizaudzē un tas var aizņemt laiku līdz vienam mēnesim. Testēšanas laiks ir atkarīgs no tā, cik ātri patogēnā sēne veido micēliju un sporas. Tiklīdz ir noteikta diagnoze, atbilde klientam tiek nosūtīta nekavējoties. Laboratorijā dažas sēnes, galvenokārt karantīnas, ir iespējams diagnosticēt, pielietojot molekulārās metodes. Izmantojot molekulārās metodes, testēšanai nepieciešamais laiks ir īsāks, taču ir nepieciešami konkrētajai patogēnajai sēnei specifiski reaģenti.

Līdzīgi arī vīrusu izraisīto slimību noteikšana laboratorijā notiek, izmantojot konkrētam vīrusam specifiskus reaģentus. Tāpēc laboratorijā var noteikt tikai tos vīrusus, kuriem laboratorijā ir pieejami reaģenti vai arī iepriekš vienojoties ar laboratoriju. Informāciju par vīrusiem, uz kuriem laboratorijā veic testēšanu, var iegūt [VAAD mājaslapā](#).

5. Kāpēc VAAD, izstrādājot finansētās latvāņu apkarošanas programmas, neņem vērā, ka aitas ir bioloģiskais latvāņu apkarošanas līdzeklis?

Līdz šim VAAD nav izstrādājis latvāņu apkarošanas programmas. VAAD konsultē par ierobežošanas metodēm. Pašvaldības vai zemes īpašnieki paši izvēlas sev piemērotāko variantu. Ja tiek izlemts izmantot aitas latvāņu apkarošanai, tas ir apsveicami, jo aitas noēd praktiski visus latvāņus, bet bieži vien par apgrūtinājumu tiek uzskatīta aitu ganāmpulka transportēšana no vienas vietas uz otru. Turklāt aitas Latvijā nemaz tik daudzviet netiek audzētas, kas arī sadārdzina šo pasākumu.

6. Aitu audzētājiem tiešākais jautājums saistībā ar VAAD ir par latvāņu apkarošanu, nevis iznīcināšanu, izmantojot ķīmiju un papildu resursus, bet gan izmantojot tos kā lopbarības augus un izēdinot tos aitām. Vai nav paredzēti kādi pētījumi šajā sakarā, lai noskaidrotu, vai tie izmantojami kā efektīvi augi jēru nobarošanai, un cik lielu dzīvsvara pieaugumu jēriem varētu sasniegt, ganot tos latvāņu monokultūrā, kamēr vēl latvāņi ir lapu stadijā, zemi, bez stublājiem un ziedkopām?

Nē, VAAD neplāno veikt pētījumus šādā griezumā. VAAD arī pagaidām nav zināms, ka kāds cits grasītos to pētīt.

Jautājumi sanāksmes laikā:

Vai ir kaut kādi noteikumi attiecībā uz digestāta uzglabāšanu lagūnu tipa atklātā novietnē un kādi uz iestrādāšanu augsnē?

VAAD kompetencē, saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumos nr.834 "Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem" noteikto, ir pārbaudīt vai uz lauka nav pārsniegta maksimālā slāpekļa norma, kas tiek iestrādāta ar kūtsmēsliem un digestātu. Savukārt par mēslošanas līdzekļu uzglabāšanu krātuvēs lemj Valsts vides dienests, bet par konkrētā produkta atbilstību normatīvo aktu prasībām lemj Pārtikas un veterinārais dienests.

Īpaši jūtīgajās teritorijās VAAD kompetence ir pārbaudīt vai lietojot konkrēto digestāta devu nav pārsniegta noteiktā norma, proti, iestrādātais slāpekļa daudzums vienā lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektārā gadā nedrīkst pārsniegt 170 kg slāpekļa un vai mēslošana nenotiek aizlieguma periodā (t.i. mēslošanas līdzekļus nedrīkst izkliegt uz sasalušas, pārmitras vai ar sniegu klātas augsnes).

Kā VAAD kontrolēs vai smidzinātājs ir pārbaudīts?

Šobrīd VAAD pieciem AAL lietošanas iekārtu pārbaudītiem veicējiem izsniedzis sertifikātu, ar kuru tiek piešķirtas tiesības veikt iekārtu pārbaudes. Informācija par piešķirtajiem sertifikātiem publicēta VAAD mājaslapā: www.vaad.lv > *Pakalpojumi* > *Augu aizsardzība* > *Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtu pārbaudes: Sertificētie augu aizsardzības līdzekļu iekārtu pārbaudītāji*.

Mājaslapā šajā sadaļā pieejami arī ieteikumi augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtu pārbaudīšanai.

Sākot jau ar šo sezonu, veicot augu aizsardzības jomas pārbaudes, VAAD inspektori pārbaudīs vai AAL lietošanas iekārtai labajā pusē ir uzlīmēta uzlīme, kas izgatavota no ūdensizturīga materiāla, nav noplēšama, un tajā norādīts pārbaudes veicēja sertifikāta numurs, pārbaudes veikšanas datums un nākamās pārbaudes datums, kā arī pārbaudīs pārbaudes ziņojumu, kas jāglabā līdz nākošajai pārbaudei.

Ja AAL lietošanas iekārta nebūs pārbaudīta, tad vērtēsim konkrēto situāciju un dosim laiku, lai pārbaudītu AAL lietošanas iekārtu. Turpināsim informēt zemniekus par šo pārbaudīšanas iespējām.

Šobrīd izstrādes procesā ir priekšlikumi Ministru kabineta 2012. gada 10. jūlija noteikumu Nr.491 "Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtām" grozījumiem, kas tiks saskaņoti ar NVO un pārbaudīšanas veicējiem.

Kas piešķirs numurs miglotājiem un, kas uzturēs reģistru?

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem reģistru izveido un uztur VAAD. Reģistrā norāda iekārtas ražotāju, modeli, tipu (uzkarināms, piekabināms, pašgājējs), darba platumu metros, identifikācijas numuru, izgatavošanas gadu, iekārtas valdītāja vārdu, uzvārdu vai nosaukumu, pārbaudes veicēja nosaukumu un reģistrācijas numuru,

pārbaudi veikušā darbinieka vārdu un uzvārdu, pārbaudes datumu, nākamās pārbaudes datumu un pārbaudes rezultātus.

Pārbaudes veicējs divu darbdienu laikā pēc pārbaudes informāciju par pārbaudīto iekārtu un pārbaudes rezultātiem ievada Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtu reģistrā.

Pārbaudāmo iekārtu identificē pēc iekārtas identifikācijas numura, ko tai piešķir ražotājs un kas norādīts uz iekārtas.

Varbūt situācijas, ka iekārta ir jau zināmu laiku lietota un tai nav vai arī ir nodilis identifikācijas numurs, ko tai piešķir ražotājs un kas norādīts uz iekārtas. Ja iekārtai nav identifikācijas numura, tad pārbaudes veicējs to piešķir pirmajā pārbaudē. Piešķirto identifikācijas numuru pārbaudes veicējs iekārtā.

Nākas saskarties ar situāciju, ka pašvaldības, organizējot iepirkumus apzaļumošanas jautājumos, neiekļauj prasības par augu pasēm. Vai VAAD neplānot informatīvu semināru pašvaldībām?

28.februārī plānots informatīvs seminārs pašvaldību pārstāvjiem un apzaļumošanas uzņēmumiem, kur skaidrosim prasības attiecībā uz augu pasēm un karantīnas organismiem.

Vai ievestās stādu partijas ar pasēm pārbaudiet un vai konstatēti pārkāpumi?

Augu pasu atbilstību pārbaudām tirdzniecības vietu pārbaudēs gan tirdzniecības centros, gan stādaudzētavās, gan izbraukumu tirdzniecībā. Ja konstatējam neatbilstības, vispirms sazināmies ar dalībvalsti, kura izsniegusi augu pasi, tālāk jau valsts uzrunā audzētājus un sniedz paskaidrojumus mums.